Stanowisko Republiki Litewskiej wobec ZSRR — str. 1-2

KURIER Wileński

WTOREK, 30 KWIETNIA, 1991 R.
nr 82 (11568)

Do Prezydenta Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich

Michaiła Gorbaczowa

Memorandum w sprawie przywrócenia prawnych stosunków międzypaństwowych Republiki Litewskiej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich

Rada Najwyższa Republiki Litewskiej patrząc z perspektywy na ukształtowane historycznie stosunki Republiki Litewskiej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, z uznaniem i z wielkim zadowoleniem odnotowuje dobrosąsiedzki i przyjacielski ich charakter w latach 1920—1940, który zadecydował o wierności tym zasadom samookreślenia, równouprawnienia państw i nieingerencji we wzajemne sprawy wewnętrzne, jak też uznania powszechnie zasadom prawa międzynarodowego i naturalnej sprawiedliwości, które zostały ugruntowane w ówczesnych układach Republiki Litewskiej i Związku SRR.

Zasadnicze znaczenie miał Traktat Pokojowy Litwy z Rosją z 12 lipca 1920 r., w którym nowa Rosja, stając się [illegible], bezwarunkowo uznała samodzielność i niepodległość Państwa Litewskiego oraz szlachetnie wyrażając dobrą wolę po wsze czasy zrezygnowała z jakichkolwiek praw suwerenności względem narodu i terytorium litewskiego.

W pierwszym artykule układu Republiki Litewskiej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich z 28 września 1926 roku potwierdzono, że „Traktat Pokojowy Litwy i Rosji, podpisany 12 lipca 1920 r. w Moskwie, którego wszystkie ustalenia zachowują całą swoją moc i nietykalność, pozostaje podstawą stosunków Republiki Litewskiej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.“

Opierając się na ten układ o nie agresji i pokojowym rozstrzyganiu sporów „Republika Litewska i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich dwustronnie przyrzekają, że we wszystkich okolicznościach będą szanowały wzajemną suwerenność oraz integralność i nietykalność terytorialną“, „powstrzymywały się od jakichkolwiek agresywnych działań przeciwko drugiemu krajowi“.

Zasady tego układu nigdy nie były odwołane.

Układ z 28 września 1926 r. został prolongowany w latach 1931 i 1934, przy tym każdorazowo podkreślano dążenie Stron do zagwarantowania niezmienności i całości ukształtowanych między nimi pokojowych i przyjacielskich stosunków, przyczyniając się przez to do pokojowego rozwijania stosunków międzynarodowych w Europie.

Należy odnotować, że Strony, pragnąc ugruntować istniejący miedzy nimi pokój i zabezpieczyć się przed groźbą jakiejkolwiek agresji, 5 czerwca 1933 r. podpisały układ Litwy i Związku Radzieckiego, w którym ustaliły definicję pojęcia agresji. Prócz innych rzeczy ustalono w nim: krajem — agresorem będzie to państwo, które nawet nie wypowiadając wojny swymi siłami zbrojnymi wedrze się na terytorium innego państwa; żadna napaść nie może być usprawiedliwiona sytuacją wewnętrzną tego państwa czy zarzutami dotyczącymi działań jego administracji.

Dążąc do „rozwijania przyjacielskich stosunków ustalonych Traktatem Pokojowym z 12 lipca 1920 roku, opartych na uznaniu niepodległej państwowości i nie wtrącania się we wzajemne sprawy wewnętrzne“, 10 października 1939 r. Republika Litewska i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich podpisały układ w sprawie przekazania Wilna i Ziemi Wileńskiej Litwie oraz układ o pomocy wzajemnej Litwa — Związek Radziecki.

Opierając na ten układ, Litwie częściowo zostały zwrócone terytoria, bezwarunkowo przyznane w artykule drugim Traktatu Pokojowego 1920 r. Rząd Radziecki we wstępie do Traktatu przyznał, że „spra-

(Dokończenie na str. 2)

W RZĄDZIE REPUBLIKI LITEWSKIEJ

Z uwagi na prowokacje w ostatnich dniach, dokonywane przez żołnierzy Armii Radzieckiej i wojsk wewnętrznych ZSRR, oraz na konieczność wzmocnienia w związku z tym ochrony porządku publicznego i zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców, zarządzeniem Rządu Republiki Litewskiej z [illegible] kwietnia Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zostało zobowiązane do zaostrzenia ochrony porządku publicznego, wprowadzając w miastach republiki do 20 maja 1991 r. stałe patrolowanie i odpowiednio uzbrajając służby patrolowe; zapewnić ochronę broni posiadanej w systemie tego ministerstwa.

Broń z komisariatów policji i innych miejsc jej przechowania może być przekazywana innym pododdziałom i służbom ochrony tylko na podstawie rozporządzenia ministra spraw wewnętrznych lub komisarza generalnego Departamentu Policji po uzgodnieniu z kierownictwem rządu Republiki Litewskiej.

Odbyło się robocze spotkanie

20 kwietnia odbyło się robocze spotkanie p/o ministra spraw wewnętrznych Republiki Litewskiej M. Misiukonisa z ministrem spraw wewnętrznych ZSRR N. Demidowem, w toku którego podpisany został protokół o perspektywach wzajemnej współpracy. Rozpatrzono możliwości koordynacji działań walki z zorganizowaną przestępczością, stwierdzono, że należy stworzyć wspólny system informacyjny ścigania przestępców. Omówiono problemy konwojowania aresztowanych i skazanych oraz inne zagadnienia.

Postanowiono zlecić odpowiednim służbom MSW Republiki Litewskiej i MSW ZSRR wcielanie w życie przewidzianych w protokole środków od dnia jego podpisania.

Kolejne spotkanie robocze ma się odbyć do 1 lipca 1991 r.

M. Misiukonisa i N. Demidowa przyjął wicepremier Republiki Litewskiej Z. Waiszwila.

Biuro prasowe rządu — (ELTA)

UWAGA, PASAŻEROWIE!

Od 1 maja 1991 r. unieważnia się talony trolejbusowo-autobusowe wartości 4 kop. Odtąd obowiązują nowe 16-kopiejkowe talony oraz miesięczne bilety abonamentowe.

Inf. wł.

W rejonie szyluckim

Szylute, 26 kwietnia (ELTA). O najaktualniejszych problemach kraju kłajpedzkiego była mowa na sesji Szyluckiej Rady Rejonowej, która się odbyła w gospodarstwie doświadczalnym „Juknaicziai“. W obradach sesji uczestniczył przewodniczący Rady Najwyższej Republiki Litewskiej Wytautas Landsbergis. Wieczorem w Szyluckim Domu Kultury odbyło się spotkanie przewodniczącego Rady Najwyższej ze społecznością rejonu.

Rano w drodze do Szylute Wytautas Ladsbergis spotkał się z uczniami Wyższej Szkoły Rolniczej w Smalininkai, rolnikami Gospodarstwa Państwowego „Wilkiszkiai“.

LENINGRAD CZY PIOTROGRÓD?

Leningrad. Rada miejska postanowiła przeprowadzić referendum dla zbadania opinii mieszkańców — czy nie warto zwrócić miastu jego poprzedniej nazwy — Sankt-Petersburg czy Piotrogród.

Rada Założycielska Uniwersytetu Polskiego w Wilnie prosi o wypełnienie niniejszej ankiety-podania w celu planowania liczebności grup akademickich na rok 1991/92 i następne lata.

Przewodniczący Rady prof. dr. Romuald Brazis

Wypełnione ankiety prosimy wysyłać pod adresem: 232055 Wilno, skr. poczt. 823, „Studia“

Ankieta — podanie

w sprawie studiów na Uniwersytecie Polskim w Wilnie

______ ______ ______
(imię) (nazwisko) (rok urodzenia)

______ ______
(kod. pocztowy) (miasto, wieś)

______
(ulica, dom, mieszkanie nr telefonu)

______
(szkoła, uczelnia, gdzie się Pani Pan uczy obecnie)

______ ______ ______
(klasa, kurs) (miejsce obecnej pracy) (telefon)

______ ______
(stanowisko) (Uczelnia, szkoła, rok ukończenia

______
(specjalność)

Kierunek zamierzanych studiów (podkreślić, dopisać):
- — Język angielski (nauczyciel, tłumacz, pracownik biur handlu i turystyki)
- — język litewski (nauczyciel, tłumacz, pracownik, biur urzędów)
- — wychowanie przedszkolne łącznie z pielęgniarstwem
- — nauczanie początkowe
- — biologia i wychowanie fizyczne
- — plastyka i wzornictwo przemysłowe
- — informatyka i eksploatacja komputerów personalnych
- — agrotechnologia
- — mechanizacja rolnictwa
- — ekonomia i statystyka („menedżment“)
- — prawo i administracja (również „menedżment“)
- — leśnictwo i gospodarka surowcowa
- — ochrona środowiska łącznie z gospodarką wodną
- — stomatologia
- — pediatria ______

(wskazać inny pożądany kierunek studiów)

Chodzi mi o studia-stacjonarne dzienne, wieczorowe
- — w celu zdobycia dodatkowej specjalności
- — podyplomowe zaoczne z kilku sesjami rocznie
- — doktoranckie (niepotrzebne skreślić)

rozpoczynając od roku ______

______ ______
(miejscowość, data) (podpis)

Obchody 200 rocznicy Konstytucji 3 Maja

Pielgrzymka z Gdańska

Na zaproszenie Fundacji Kultury Polskiej na Litwie wyruszyła wczoraj z Gdańska 340-osobowa pielgrzymka. Zorganizowana została przez tamtejsze Towarzystwo Miłośników Grodna i Wilna. Jej przyjazd zbiega się z obchodami w Wilnie 200 rocznicy Konstytucji 3 Maja. Goście z Polski będą uczestniczyli w wileńskich uroczystościach.

Trasa pielgrzymki — Grodno—Katyń (2 maja odprawiona tam będzie polowa Msza św.) —Smoleńsk—Wilno—Nowogródek. Pielgrzymi z Gdańska cztery dni spędzą w Wilnie. Będą uczestniczyli w dniu 3 maja w Mszy św. w Bazylice Wileńskiej (godz. 11), natomiast o godz. 15 — w Ostrej Bramie, odwiedzą także miejsca martyrologii Polaków w Wilnie i miejscowościach podwileńskich. Będą w Trokach.

* * *

3 MAJA O GODZ. 10 w Kaplicy Ostrobramskiej odbędzie się nabożeństwo, o godz. 12 — w kościele św. Jana (Muzeum Nauki) — uroczysta akademia, poświęcona Konstytucji 3 Maja. Przy okazji przewidziane są występy artystycznych zespołów wileńskich. O godz. 14.30 — sadzenie dąbków ku czci rocznicy Konstytucji, od 14 do 18 — składanie kwiatów na grobach bohaterów, przy pomnikach wybitnych Polaków, w miejscach martyrologii Polaków (cm. Rossa, cm. Antokolski, cm. Bernardyński, Pióromont, Kalwaria, Kolonia Wileńska), o 18.30 — uroczystość w DK „Baltupiai“ — oddział ZPL im. Wł. Syrokomli, o godz. 19 — uroczysta Msza św. w kościele św. Ducha. Poświęcony zostanie sztandar ZG ZPL. Również o 19 zespół „Wileńszczyzna“ w Pałacu Kultury ZZ zaprezentuje program patriotyczny „Z dymem pożarów“.

Inf. wł.

Dziś „Wilia“...

„do tańca prosi“ swych wielbicieli o 19.30 **W WILEŃSKIM PAŁACU SPORTU.**

W PIĄTEK natomiast **O GODZ. 12 W KOŚCIELE ŚW. JANA** — gdzie przed laty uczęszczali na msze święte studenci Wileńskiego Uniwersytetu Stefana Batorego Mickiewicz, później Słowacki, filomaci i filareci — chór „Wilii“ wystąpi z programem z okazji 200-rocznicy Konstytucji 3 Maja. Złożą się nań polskie pieśni patriotyczne, jak „Rota“, „Boże, coś Polskę“ i in.

Alina LASSOTA

Memorandum w sprawie przywrócenia prawnych stosunków międzypaństwowych Republiki Litewskiej i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich

(Dokończenie ze str. 1)

wiedliwe rozwiązanie kwestii w sprawie przynależności państwowej miasta Wilna i Ziemi Wileńskiej, oderwanej bezprawnie przez Polskę od Litwy“, odpowiada duchowi Traktatu Pokojowego z 12 lipca 1920 r., gdyż „Traktat Pokojowy z 12 lipca 1920 roku i układ o nieagresji oraz pokojowym rozstrzyganiem sporów z 28 września 1926 roku jest mocną podstawą ich wzajemnych stosunków i powinności“.

Dlatego, również jeszcze opierając się na artykuł ósmy Traktatu, jego artykuł pierwszy, określający przekazanie Wilna i Ziemi Wileńskiej, działa bezterminowo.

W artykule siódmym układu z 10 października 1939 roku podkreślono, że „realizowanie tego układu w żadnym wypadku nie powinno naruszać suwerennych praw umawiających się Stron, szczególnie ich ustroju państwowego, systemu gospodarczego i społecznego, środków wojskowych i w ogóle, zasady nie wtrącania się w sprawy wewnętrzne.“

Jednakże latem 1940 roku Rząd Radziecki, nie zważając na wskazane powyżej zasady, przystąpił do realizacji tajnych porozumień z Niemcami z 23 sierpnia 1939 r. i 28 września 1939 r.

14 czerwca 1940 roku rząd Związku Radzieckiego wręczył Republice Litewskiej ultimatum. W ultimatum Rząd Radziecki nie wyrzekł się zobowiązań zgodnie z układem z 10 października 1939 r. i nawet wyjaśniał swe żądania tym, że chce zapewnić przestrzeganie układu, jednakże od razu mówił o nieuniknionej i zawczasu zadecydowanej okupacji. 15 czerwca 1940 roku Armia Czerwona zajęła całą Litwę, a rząd Związku SRR począł demonstracyjnie i brutalnie wtrącać się w sprawy wewnętrzne Litwy, naruszając nie tylko swe zobowiązania wobec Republiki Litewskiej, ale też podejmując przeciwko Republice Litewskiej działania, które w dwustronnym układzie z 1933 roku zostały zawczasu określono jako akt agresji. W ten sposób Republika Litewska została całkowicie okupowana i następnie zaanektowana.

Obecnie przedstawiamy oceny ostatnich wydarzeń, jakie wyraziły najwyższe organy ustawodawcze Stron.

18 maja 1989 r. Rada Najwyższa Litewskiej SRR uchwaliła Deklarację o suwerenności państwowej Litwy, głoszącą, że „... w 1940 roku na podstawie paktu Niemcy—ZSRR z 1939 roku i dodatkowych tajnych protokołów suwerenne Państwo Litewskie zostało bezprawnie inkorporowane przemocą do Związku Radzieckiego i utraciło samodzielność polityczną, gospodarczą i kulturalną...

Rada Najwyższa Litewskiej SRR widzi wyjście z istniejącej sytuacji tylko przez odzyskanie suwerenności państwowej, która już dziś jest zarysowującym się dążeniem narodu litewskiego. . . Przyszłe stosunki z ZSRR i innymi państwami muszą być ustalane wyłącznie na zasadach układów międzypaństwowych“.

We wnioskach komisji Rady Najwyższej Litewskiej SRR do badania układów Niemcy—ZSRR z 1939 r. oraz ich skutków, które to wnioski zostały zaaprobowane i zatwierdzone uchwałami Rady Najwyższej Litewskiej SRR z 23 września 1939 r., 7 lutego 1990 r. ustalono:

„. . . Ultimatum Związku Radzieckiego. . . nie miało faktycznej podstawy prawnej i zostało wręczone z zagrożeniem bezpośredniego użycia siły zbrojnej i ogłoszeniem wprowadzenia dodatkowych jednostek wojskowych w jakimkolwiek przypadku. Żądania ZSRR natychmiastowej zmiany rządu Litwy brutalnie naruszyło powszechnie uznaną zasadę nie wtrącania się w sprawy wewnętrzne innego państwa.

. . . Jednostki Armii Czerwonej wespół z wcześniej rozlokowanymi jednostkami obsadziły najważniejsze ośrodki i obiekty strategiczne, realizując w ten sposób okupację Litwy.

. . . Manipulując obowiązującą Konstytucją Litwy zmieniono rząd, który ZSRR zmusił do pośpiesznego zorganizowania wyborów do Sejmu.

. . . Przyjęcie deklaracji w sprawie wstąpienia Litwy do ZSRR było wymuszonym aktem Sejmu, nie mającego ku temu pełnomocnictw konstytucyjnych, dokonanym wbrew woli obywateli Litwy w ramach realizowania wielkomocarstwowych celów ZSRR. Potwierdził to W. Mołotow jeszcze przed sesją Rady Najwyższej ZSRR, która zatwierdziła aneksję Litwy, oświadczając, że ZSRR odzyskał dawno należące do niego terytoria.“

Z kolei, drugi Zjazd Deputowanych Ludowych ZSRR w uchwale z 24 grudnia 1989 roku „O politycznej i prawnej ocenie układu o nieagresji między Związkiem Radzieckim i Niemcami z 1939 r.“ odnotował, że „w tym okresie stosunki ZSRR z Łotwą, Litwą i Estonią były regulowane na podstawie systemu umów. Według Traktatu Pokojowego i układu o nieagresji, podpisanych w latach 1926—1933, ich sygnatariusze zobowiązywali się, aby w każdych okolicznościach wzajemnie szanować wzajemną suwerenność, integralność i nietykalność terytorium.

Zjazd ustalił również, że fakt, gdy został podpisany 23 sierpnia 1939 roku „tajny dodatkowy protokół“ i inne tajne porozumienia z Niemcami... nie stanowił nowej podstawy prawnej stosunków wzajemnych Związku Radzieckiego z krajami trzecimi, ale Stalin i jego kreatury użyli ich do stawiania ultimatum i stosowania nacisku siły wobec innych państw, łamiąc prawne, przyjęte przez nich zobowiązania.“

Drugi Zjazd Deputowanych Ludowych ZSRR skonstatował również, „że protokół z 23 sierpnia 1939 roku i protokół oraz inne tajne dokumenty podpisane z Niemcami w latach 1939—1941 zarówno pod względem metody ich przygotowania, jak też treści odeszły od zasad leninowskiej polityki zagranicznej Związku Radzieckiego. Ustalone w nich „sfery interesów“ ZSRR i Niemiec oraz inne czynniki pod względem prawnym były sprzeczne z suwerennością i niepodległością krajów trzecich“.

Ta uchwała drugiego Zjazdu Deputowanych Ludowych ZSRR została powitana na Litwie jako wyrażone przez Związek Radziecki dążenie do tego, aby stać się państwem prawa i powrócić do zasad prawnych radzieckiej polityki zagranicznej, zatwierdzonych 12 lipca 1920 r. W układzie oraz dalszych układach Republiki Litewskiej i Związku Radzieckiego, również naprawdę zostały potępione skutki polityki zagranicznej Stalina z roku 1940 i lat późniejszych. Uchwała zjazdu stworzyła realną możliwość przywrócenia przyjacielskich stosunków, jakie istniały między Litwą i Związkiem Radzieckim oraz ich narodami do wydarzeń w 1940 roku.

Opierając się na takiej ocenie tego dokumentu, jak też na wnioskach wspomnianej wcześniej własnej komisji badania układów Niemcy—ZSRR z 1939 roku i ich skutków oraz Deklaracji suwerenności państwowej Litwy, Rada Najwyższa Litewskiej SRR 7 lutego 1990 r. postanowiła:

„Ogłosić, że bezprawna jest i nieważna deklaracja Sejmu Ludowego Litwy z 21 lipca 1940 roku w sprawie wstąpienia Litwy do ZSRR jako nie wyrażająca woli narodu litewskiego.

Oświadczyć, że ustawa ZSRR z 3 sierpnia 1940 roku „O przyjęciu Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich“, oparta na deklaracji Sejmu Ludowego Litwy z 21 lipca 1940 roku jest bezprawna i nie obowiązuje Litwy pod względem prawnym.

Zaproponować Związkowi Socjalistycznych Republik Radzieckich podjęcie dwustronnych rozmów w sprawie przywrócenia niepodległości państwowej Litwy“.

Trzeba odnotować, że do tych decyzji i propozycji Litwa szła długą i niełatwą drogą. Dążenie narodu litewskiego do przywrócenia pogwałconej suwerenności państwowej Litwy wytrwale wyrażało się w różnych formach od pierwszego dnia realizacji tajnych porozumień ZSRR z Niemcami w czerwcu 1940 roku do przyjęcia Aktu 11 marca 1990 r. przez Radę Najwyższą Republiki Litewskiej.

Naród litewski nigdy nie pogodził się z utratą niepodległości Republiki Litewskiej. Wyraziło się to w 1941 r. i od 1944 do 1953 roku zbrojnym oporem, a w latach późniejszych — innymi formami duchowego oporu i niesubordynacji obywatelskiej.

Od połowy 1988 roku dążenie do suwerenności państwowej Litwy nabrało charakteru masowego.

Powszechnym wyrazem woli mieszkańców Litwy w listopadzie 1988 roku stał się 1 milion 800 tysięcy ich podpisów przeciwko poprawkom Konstytucji ZSRR, jeszcze bardziej ograniczającej niezbywalne prawa narodu litewskiego.

23 sierpnia 1989 r. blisko 2 miliony obywateli Litwy, Estonii i Łotwy, tworząc żywy łańcuch na Szlaku Bałtyckim od Wilna do Tallinna, w tak niespotykany w dziejach ludzkości sposób ponowie wyraziło swe żądanie: usunąć skutki tajnych transakcji z 1939 roku dla niepodległości trzech państw i przywrócić sprawiedliwość.

Wszystko to odbywało się w obliczu ogromnych zmian w Związku SRR, które w historii zawsze będą kojarzone z Waszym imieniem i rozumieniem istoty przebudowy. Objęła ona też proces demokratyzacji jako powrót do uznania praw człowieka i narodu, i zamiar Związku SRR, aby stać się państwem prawa.

Naród litewski z ufnością przyjął proklamowaną przez Was w grudniu 1988 r. z wysokiej trybuny Organizacji Narodów Zjednoczonych bezwarunkową zasadę swobodnego wyboru każdego narodu: „wolność wyboru — to zasada powszechna i nie powinno tu być wyjątków“. W trakcie realizowania tej zasady, naturalnie, mogą się krzyżować trudniejsze do uzgodnienia interesy. W każdym takim przypadku opowiadamy się za preferowaniem dobrej woli, przeznaczonej właśnie do porozumienia, i z nadzieją wspominamy Wasze słowa z tejże wypowiedzi w ONZ, że przede wszystkim ograniczenia żąda się od silniejszych.

Na wyborach 24 lutego 1990 r. do Rady Najwyższej Litwy naród litewski wybranym deputowanym dał jednoznaczny mandat, mianowicie odrodzić niepodległe Państwo Litewskie. 11 marca 1990 r. Rada Najwyższa Litwy drogą prawną zrealizowała ten mandat uchwalając Akt odrodzenia niepodległego Państwa Litewskiego, w którym proklamowała, że „... przywraca się realizowanie zlikwidowanych w 1940 roku przez obce siły suwerennych pełnomocnictw Państwa Litewskiego i odtąd Litwa znowu jest państwem niepodległym“.

W Akcie tym potwierdzono również ciągłość prawną Republiki Litewskiej:

„Akt niepodległości Taryby Litwy z 16 lutego 1918 r. i rezolucja Sejmu konstytucyjnego z 15 maja 1920 r. w sprawie odrodzonego demokratycznego Państwa Litewskiego nigdy nie utraciły mocy prawnej i są fundamentem konstytucyjnym Państwa Litewskiego“.

W ten sposób Litwa w proklamowanej przez Was epoce przebudowy wkroczyła na drogę przywrócenia swych suwerennych praw państwowych, obierając wyłącznie środki polityczne, pokojowe, parlamentarne. W ogóle zaś dążenie Litwy do odrodzenia niepodległości zostało okupione dziesiątkami tysięcy pomordowanych, setkami tysięcy zagubionych na zesłaniu, w obozach i więzieniach. W obronie niepodległości Republiki Litewskiej 13 stycznia 1991 r. i w dniach późniejszych znowu zostało złożone w ofierze życie niewinnych ludzi i przelana ich krew.

Wyraźne potwierdzenie Aktu 11 marca 1990 r. i dodatkowe wyrażenie suwerennej wo dzi Litwy wykazują wy biscytu z 9 lutego 19 Spośród 84,7 proc. uczest cych w nim mieszkańców wy, mających czynne wyborcze, 90,47 proc. gł ło za tym, aby Państwo Li kie było niepodległą de tyczną republiką.

Wszystkie te działania tyczne i prawne zmierza odrzucenia aneksji Litwy, konanej po zawarciu bez nych tajnych porozumień miec i ZSRR w latach 19 1941, wielokrotnie okre przez opinię publiczną Zw Radzieckiego i świata przestępstwo międzynaro

Większość państw świata dy nie uznawała przymu inkorporacji Litwy do Zw ku Radzieckiego w 1940 r To również stwarza sprzy ce międzynarodowe wa prawne do całkowitego przy rócenia niepodległości Li Teraz wszystko zależy Związku SRR.

Po drugie, problem przyw cenia naruszonych praw publiki Litewskiej nie jest wą wewnętrzną ZSRR i może być rozstrzygany z zględnieniem odziedziczo dawniej ustaw ZSRR. Jest regionalny problem Eu dlatego może i powinien on rozstrzygnięty albo na p stawie nowego aktu dobrej w li ZSRR i odpowiedni dwustronnego porozumie albo w procesie Konferen Bezpieczeństwa i Współpracy Europie, zgodnie z jej duch zasadami i dokumentami.

Powrót Związku Radziec go i Republiki Litewskiej przerwanych w 1940 roku wz jemnych stosunków prawny pobudzi proces stabilizacj bezpieczeństwa w Europ przyczyni się do odrodze dobrego sąsiedztwa i zaufa między naszymi krajami i na rodami.

Od 11 marca 1990 r Republika Litewska perma nentnie opowiada się z konstruktywnymi rozmowa jako sposobem odrodzenia prawnych stosunków między Związkiem Radzieckim a Republiką Litewską. Celem takich rozmów powinno być zawarcie układu politycznego w sprawie przywrócenia równoprawnych międzypaństwowych stosunków dobrosąsiedztwa, opartych na powszechnie uznanych zasadach prawa międzynarodowego między Republiką Litewską i Związkiem SRR; ich celem jest to, aby Związek SRR pono nie uznał niepodległość Republiki Litewskiej.

Nie wątpimy, że cel ten może być osiągnięty bez naruszania interesów Związku SRR i że posłużyłoby to sprawie dobrobytu narodów naszych krajów.

Wzywamy kierownictwo Związku SRR do podjęcia st sownych decyzji i zalecenia delegacji ZSRR, nadając jej niezbędne pełnomocnictwa, ro poczęcie konstruktywnych mię dzypaństwowych negocjacji z delegacją Republiki Litewskiej.

Wzywamy również, aby kie rownictwo Związku SRR pro lamowało, że z zasady wy rzeka się stosowania siły i grożenia nią, stwarzając przez to normalne warunki polityczne do rokowań Związku SRR i Republiki Litewskiej.

Z szacunkiem

W. LANDSBERGIS

**Przewodniczący
Rady Najwyższej
Republiki Litewskiej**

Wilno, 20 kwietnia 1991 r.

Zmartwychwstań, Grodzieńszczyzno moja

Jeden za drugim powstają z ruin kościoły. Z zapomnienia idą na obrazy. Stare Wasiliszki, Czerwony Kościół w Mińsku, Bazylika Mniejsza im. Franciszka Ksawerego w Grodnie. I ludzie z tej ziemi. Tadeusz Kościuszko, Konstanty Kalinowski, Ludwik Narbutt, ksiądz Adam Falkowski z Iszczolna, Eliza Orzeszkowa.

Powstaje malowana historia Grodzieńszczyzny. Tego tu jeszcze nie było. Stanisław Kiczko jest pierwszym malarzem swoich rodzinnych stron.

Urodził się przed 48 laty w Świrydach pod Szczuczynem. Na tak zwanej Ziemi Wasiliskiej. W Szczuczynie chodził do szkoły. Do Wasiliszek — do kościoła. Studia miał w Witebsku. Na wydziale artystycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Dwa lata pracował w Grodnie jako nauczyciel. Potem — jako artysta-malarz kombinatu „Mastactwa“ w Grodnie. Pracuje w technice mieszanej.

Zawsze malował sercem. Tematyka jego prac — to dzieje Grodzieńszczyzny, jej zabytki, ludzie.

Najbardziej sobie ceni przyjaciół. Miał ich zawsze. Ze stron rodzinnych. Jak np. inżynier Franek Witowicz. A razem z Alesiem Stupieniem pracuje. Od lat. Koledzy mówią o nich, że zawsze są razem. Jak bracia — bliźniacy.

Dzisiaj też razem wystawiają swoje obrazy. Różne, co prawda, tematycznie. Wystawę zorganizowały: Związek Plastyków BSRR, Muzeum Religii BSRR oraz Związek Polaków na Białorusi.

Nie jest to pierwsza wystawa Stanisława Kiczki. Miał kilka zbiorowych w Grodnie, Mińsku, Leningradzie, Moskwie, Szawlach, Poniewieżu, Smoleńsku, Witebsku, Polsce. Indywidualnie wystawiał prace w Szczuczynie i Grodnie. Jego obrazy znajd ją się w Państwowym Muzeum Historyczno-Archeologicznym Grodnie oraz prywatnych rach Białorusi, Polski, Belgii, Holandii. Obraz Maksymilian Kolbe“ został kazany papieżowi Janowi Pawłowi II podczas Konferencji Polonii (wrzesień 1990 r.).

Tym razem autor duchowne seminarium obraz „Grodzieńskie kościoły“.

Leokadia KOMAISZKO

Macierz znów z pomocną dłonią...

ostatnio pisaliśmy, idea nia państwowej wyższej uczelni na Litwie w chodzącym roku akademic- nie uzyskała poparcia Mi- stwa Kultury i Oświaty. Uczelnia polska finan- na ze środków społecznych prywatnych ma szansę się ciałem o tyle, o ile się poparcia i wspar- przez społeczeństwo pols- Wileńszczyzny, samorządy, siębiorstwa i organizacje. dotąd prawie we wszyst- sprawach dotyczących ności polskiej na Lit- w tej również liczymy na Rzeczpospolitej. Otóż w piątek przekonaliśmy te przedstawiciele zarówno jak i polskich placó- naukowych ideę powsta- uniwersytetu polskiego w wcale nie uważają za mysł nie do urzeczywistnie- To moralne wsparcie, jak zadeklarowana konkretna po- jest nam bardzo potrzeb-

Departamencie Narodo- przedstawiciele rządu w osobie ministra kul- i oświaty D. Kuolysa, wi- ministra W. Dienysa, dzia- SNPL, deputowany do RL Z. Balcewicz, gościli gację polską na czele z natorem Tadeuszem Kłopo- skim, a także Tomasza Do- wskiego z Wyższej Szko- Handlowej w Warszawie Jana Skłodowskiego z wy- łu pedagogiki Uniwersytetu Warszawskiego. Goście z Polski po zapoznaniu się zarówno ze stanowiskiem rządowym w sprawie studiów wyższych po polsku, jak i pozycją SNPL przedstawioną m. in. przez prezesa SNPL Romualda Brazisa, Jana Jaszczanina oraz inne osoby wystąpili też ze swoim oświadczeniem.

Studia po polsku

Zabierając głos, senator T. Kłopotowski zaznaczył, iż popierając ideę powstania wyższej polskiej uczelni na Litwie RP w żadnym wypadku nie będzie uważała takowej za filię uczelni RP. Pomoc, na jaką może liczyć powstająca uczelnia zarówno ze strony osób prywatnych, spółek (m. in. spółka Kolmex przekazała na konto Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie sumę 265 tys. dolarów na cel wspomagania oświaty na Wschodzie) oraz ze strony władz RP w postaci Senatu. Senat bowiem ma w swej gestii pieczę nad pomocą Polakom poza granicami kraju, przeznacza środki bezpośrednio lub poprzez Wspólnotę Polską czy Ministerstwo Edukacji Narodowej. Sumy tej pomocy mogą być nawet bardzo znaczne, bowiem zarówno parlament RP docenia ważkość tej sprawy, jak i organizacje społeczne, handlowe, działające w Polsce na model zachodni (tzn. w swej działalności uwzględniające też mecenat). Pomoc płynąca z RP mogłaby przyjąć różne postacie: współdziałania w sprawie remontu lub restauracji pomieszczeń uczelni, jej wyposażenia, przygotowania programów, bibliotek oraz zapewnienia współpracy polskich wykładowców. Pan senator zaznaczył, iż jedyną rzeczą, w której na skutek istniejących przepisów i stanu prawnego w naszej republice nie może być pomocna RP — to uzyskanie budynków nadających się na siedzibę uczelni. Cóż, doprawdy wspaniała oferta Macierzy. No i. . . trochę wstyd. Komu ma być wstyd? Ano, chyba jednak naszym władzom, które dziś na żaden z proponowanych przez społeczność polską budynków nie mogą zdecydować, by powiedzieć „tak“. Na tym spotkaniu, oprócz pałacu Paca, który wywołał niemałe (negatywne) reakcje ze strony społeczności litewskiej, przedstawiona też została — m. in. ze strony deputowanego Z. Balcewicza — propozycja co do wykorzystania na ten cel restaurowanego przez specjalistów z Polski budynku, przy ul. Wileńskiej 31, który, a propos, dotychczas nie wiadomo, na co będzie przeznaczony, albo też — byłej Wyższej Szkoły Zarządzania Rolnictwem, znajdującej się na Zwierzyńcu.

Dziś w sprawie lokalizacji uczelni polskiej jasne jest jedno, że może swe podwaliny zakładać w Białej Wace, jako że ministrowi D. Kuolysowi udało się uzyskać ministra rolnictwa R. Surwiły zgodę na przekazanie byłego technikum rolniczego w Białej Wace dla potrzeb polskiej wyższej uczelni.

Strona litewska, jak i członkowie delegacji RP, byli w zasadzie zgodni co do tego, że nowe możliwości europejskiego współistnienia, polskie wchodzenie do Wspólnoty Europejskiej może przynosić też niemałe korzyści nie tylko społeczności polskiej na Litwie, ale też Litwinom. Bowiem poprzez wzajemne poznanie i zrozumienie prowadzi droga do współpracy. Współpracy w różnych dziedzinach. Tomasz Dołęgowski z Wyższej Szkoły Handlowej, orientując się na współpracę z Litwą, widziałby ją w dziedzinie handlu, ekonomiki, historii gospodarki, marketingu, studiów podyplomowych. Bardzo nam się przydatna wydała oferta Jana. Skłodowskiego z wydziału pedagogiki UW. Jak zaznaczył bowiem, sprawa kształcenia nauczycieli z jednej strony, dominująca nad narodowością kandydatów, niemożliwa jest jednak w oderwaniu od języka i kultury środowiska, w jakim nauczyciel ma pracować. Język wykładowy to nie tylko określony system przekazywania informacji, ale też pojęć, uczuć, kultury. Za te słowa byłam szczególnie wdzięczna panu doktorowi, ponieważ od lat prowadzimy dialog m. in. z Wileńskim Instytutem Pedagogicznym co do tego, że nie tylko poziom wykładów jest ważny, ale też język wykładania. Język, który pojmowany ma być właśnie nie tylko jako przekaźnik informacji.

Wydział pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego gotów jest oferować swą pomoc w dziedzinie dydaktyki szczegółowej, komponowania treści kształcenia i celów edukacyjnych, kompletowania biblioteki, wymiany studentów i kadry wykładowców oraz praktyk pedagogicznych. Bardzo by się to przydało naszym przyszłym nauczycielom.

W sumie zarówno spotkanie w Departamencie Narodowości, jak i inne (m. in. w samorządzie rej. wileńskiego oraz szkole w Białej Wace) pozwoliły stronie polskiej zorientować się w naszych „naukowych“ realiach, nam zaś z kolei wysondować i przedstawić władzom oświatowym republiki polskie oferty. W maju po zarejestrowaniu prawnym uczelni przedstawiciele grupy inicjatywnej założenia uniwersytetu polskiego na Litwie udadzą się do Warszawy w celu omówienia szczegółów dalszej współpracy. Współpracy, która o tyle będzie miała sens, o ile grupie inicjatywnej założenia wyższej uczelni polskiej na Litwie uda się zgodnie z ustawodawstwem republiki zarejestrować, o ile dodatkowe trudności i komplikacje nie spotkają ją na tej drodze. Bo przy całej pomocy ze strony RP, bez prawnego uregulowania swej egzystencji oraz przychylnego stosunku władz republiki uczelnia swego żywota nie rozpocznie.

Janina LISIEWICZ

Na 200-lecie Konstytucji 3 Maja

Trzeciomajowa Rocznica

Polska XVIII wieku była państwem rozległym, zajmującym drugie miejsce do obszaru w Europie. Była państwem ludnym liczącym naście milionów mieszków, podczas gdy Prusy miały nawet trzech. Była wem zasobnym w bogact- naturalne, jednakże skarb wa niewiele miał z nich zyści. Bogaciły się natomiast wielkie rody magnackie pując sobie prawa nieomal leżnych księstewek, ut- ające własne wojska i u- wiające własną politykę w nku do państw ościen- rządzonych jako monar- absolutne. Ustrój wewnętrzny ówczes- Polski cechowała rozległa chia i upadek oświaty. Za- temu miała uchwalona maja 1791 roku Konstytuc- — pierwsza w Europie wy- dzając o kilka miesięcy stytucję uchwaloną tegoż we Francji i druga w ecie po konstytucji Stanów oczonych z 1789 roku. Konstytucja 3 Maja była em wielkich reform, jakie poprzedziły, w głównej e debat prowadzonych w e Sejmu Czteroletniego, akże zaleceń Komisji Edu- Narodowej w sprawie zechności oświaty. rzliwy okres przemian cznych i politycznych w Sejmu Czteroletniego niósł powołanie stutysię- armii do obrony granic pospolitej, reorganizację dów stanowiących integ- część ustroju państwa, y w ustroju miast, kody- prawa oraz gruntowne rmy w szkolnictwie i oś-

Przygotowując Konstytucję Maja, jej twórcy dążyli do ształcenia Rzeczypospoli- szlacheckiej w państwo stytucyjne z utrzymaniem lnej roli Sejmu. Uchwa- 3 maja 1791 roku Kons- pozostawiła ostatecznie stanowy państwa, doko- w nim jednak szereg ów. Został zniesiony feu- cenzus szlacheckiego enia. Dopuszczono też wość nobilitacji szlacheckiej dla zamożnych mieszczan otwierając tym samym drogę do ich udziału w rządzeniu państwem.

Powołane przez Konstytucję ministerstwa, tzw. komisje, miały zająć się takimi sprawami, jak regulacja różnego rodzaju praw do ziemi, opieka państwa nad produkcją, rozbudowa inwestycji i publicznego kredytu. Utrata niepodległości nie pozwoliła urzeczywistnić tych zamierzeń.

Zawarte w ustawie rządowej artykuły mówiły, że wszelka władza społeczności ludzkiej początek swój bierze z narodu, który powołał do pełnienia funkcji państwowych trzy organy: Sejm — jako władzę ustawodawczą, rząd z królem na czele — jako władzę wykonawczą i wybieralne przez naród magistratury, władzę sądowniczą. Konstytucja powołała też Radę Ministrów pod nazwą „Straż Praw“, na której czele miał stać król. Stanowisko króla w „Straży Praw“ było odbiciem zasad Konstytucji Stanów Zjednoczonych, w której prezydent był szefem rządu. Członkowie „Straży Praw“, tj. ministrowie, mieli odpowiadać przed sądem sejmowym za naruszenie praw, a za kierunek polityki rządu — przed królem i Sejmem. W ten sposób po raz pierwszy na świecie, sformułowano w Polsce prawną odpowiedzialność ministrów.

Pod zwierzchnictwem króla i „Straży Praw“ pozostawały Komisje, czyli ministerstwa edukacji, policji, skarbu i wojska. Członkowie Komisji wybierali Sejm. Zarząd krajem powierzono powiatowym komisjom porządkowym, zalecając im troskę o gospodarczy i kulturalny rozwój kraju.

W dziedzinie społecznej Konstytucja 3 Maja przesunęła środek ciężkości władzy z arystokracji rodowej na średnią szlachtę i mieszczaństwo. Jak już wspomniano, Konstytucja nadal zachowała pierwszeństwo stanu szlacheckiego w narodzie. Gwarantowała szlachcie równość, wolność i bezpieczeństwo własności gruntowej i ruchomej. Konstytucja proklamowała, że wszelka władza pochodzi z woli narodu. Liberum „veto i konfederacje zostają zniesione. Elekcyjność króla jest również zniesiona. Tron polski staje się dziedziczny i przechodzi do dynastii saskiej. W razie jej wygaśnięcia zostanie obrana inna dynastia. Konstytucja proklamuje religię katolicką panującą, innym wyznaniom zapewnia jednak pokój w wierze i opiekę rządową. Konstytucja proklamowała równość szlachty, ale prawo wyborcze przyznaje tylko dziedzicom i ich synom, zastawnikom i posesorom dożywotnim płacącym 100 złotych podatku oraz wojskowym urlopowanym mającym posiadłość ziemską. Konstytucja zwracała wolność miastom polskim — wprawdzie nie wszystkim, lecz tylko królewskim.

Konstytucja rozszerza na mieszczan stary przywilej szlachecki bezpieczeństwa osobistego; również mieszczanina nie wolno pozbawiać wolności, dopóki prawem o winie nie zostanie przekonany, chyba że będzie schwytany na gorącym uczynku lub nie może złożyć kaucji. Miasta otrzymały na nowo szeroką autonomię wewnętrzną, a mieszczanie zostali zwolnieni od sądów szlacheckich, starościańskich i innych. Mieszczanie otrzymali prawo nabywania dóbr ziemskich i piastowania urzędów kancelaryjnych i wojskowych (prócz kawalerii narodowej), mogli zostać teraz kanonikami i prałatami.

W sprawie ludu wiejskiego Konstytucja 3 Maja głosiła: „Lud rolniczy, spod którego ręki płynie najobfitsze bogactwo krajowych źródeł, który najliczniejszą w narodzie stanowi ludność, a zatem najdzielniejszą w kraju siłę, tak przez sprawiedliwość, ludzkość i obowiązki chrześcijańskie, jako i przez własny nasz interes dobrze zrozumiany, pod opieką prawa i rządu przyjmujemy“. Odtąd, o ile dziedzic umowę złamie, chłop może go pozwać przed sąd i domagać się sprawiedliwości.

Poza tym Konstytucja 3 Maja zapewniła zupełną wolność „dla wszystkich ludzi tak nowo przybyłych, jako i tych, którzy by pierwej z kraju oddaliwszy się teraz do ojczyzny wrócić chcieli“. Każdy człowiek „jak tylko stanie nogą na ziemi polskiej wolnym jest zupełnie“.

Konstytucja 3 Maja nie zniosła więc przywilejów szlacheckich, nie wprowadziła równości wobec prawa, jak to uczyniła konstytucja francuska z września 1791 roku. Reformy wprowadzone przez Konstytucję miały przede wszystkim na celu ukrócenie samowoli magnatów, zmniejszenie ich wpływu na politykę państwową, uprawnienia rządu i administracji centralnej i lokalnej, zniesienie liberum veto, zniesienie obieralności króla, przywrócenie praw miastom i powołanie ich do życia politycznego, zezwolenie na podatek stały, od dawna nie praktykowany, pozbawienie praw wyborczych gminu szlacheckiego — wszystko to zdążało ku ukróceniu samowoli magnackiej i zapewnieniu Polsce niepodległego bytu.

Aby w pełni zrozumieć znaczenie Ustawy 3 Maja, trzeba uprzytomnić sobie, że twórcy jej stali nad przepaścią, że ciążyła na nich klątwa czasów saskich i owo straszne wśród masy szlacheckiej rozpowszechnione mniemanie, że Polska nierządem stoi, że Polacy są niezdolni, by sami mogli wypracować odpowiednie prawa, którymi powinni się rządzić. Konstytucja 3 Maja była walnym zwycięstwem nad przesądem, że rząd, skarb i wojsko to jedynie narzędzia tyranii królewskiej. Konstytucja 3 Maja wskrzesiła ideę silnego rządu, pełnego skarbu i narodowej armii, a więc tych trzech niezbędnych czynników, bez których nowoczesne państwo nie może prawidłowo egzystować.

Wprawdzie późniejsi pisarze, zwłaszcza w dobie Wielkiej Emigracji, a między innymi Heltman nieraz bardzo ostro i przesadnie krytycznie oceniali Konstytucję 3 Maja, a nawet najznakomitszy historyk Polski Joachim Lelewel nie szczędził jej słów zaprawionych goryczą. Ale działo się to na fali namiętnych sporów po utracie ojczyzny. Z perspektywy lat, niewątpliwie, zarzuty te błedną, natomiast sama Konstytucja jako pierwszy od wieków zdrowy poryw narodu i własnej samodzielności jeszcze bardziej nabiera wyrazu, mocy i znaczenia. Ustawa majowa obudziła wolę w martwiejącym w bezładzie i apatii narodzie.

Ustawa Majowa nie była dziełem jednostki, ale dziełem długiego namysłu najtęższych głów, jakie posiadała ówczesna Polska, takich jak Hugo Kołłątaj i Ignacy Potocki. Nie narzuciły jej siły obce, ani krwawa przemoc wewnętrzna. Niewątpliwie miała ona pewien związek z tym, co działo się w Stanach Zjednoczonych i we Francji, ale wzrastała z rodzimych potrzeb narodu. W ciągu jednego dnia bez przelewu krwi, bez ofiar, przy teatralnych i groteskowych pozach słabej wówczas opozycji (wystąpienie posła Suchorzewskiego) wydobyła Rzeczpospolitą z odmętu anarchii i stawiała ją w pierwszym szeregu państw cywilizowanych.

Ustawa Majowa zerwała z największymi wadami przeszłości i w gąszczu wiekowych przesądów wyrąbała drogę poczynań w duchu postępu i demokratyzacji. Była ona nietrwałą, gdyż o losach jej zadecydowały nie pochlebne opinie prawie całej Europy, ale początkowo „złowrogie milczenie“ Katarzyny II, a potem jej zbrojna interwencja poparta przez Targowicę.

Prof. **Henryk KOCOJ**
Katowice Uniwersytet Śląski

Słownik rosyjsko-litewski

Przygotowano do druku dwujęzyczny „Rosyjsko-litewski słownik terminologii budowlanej“, obejmujący 23 tysiące najczęściej używanych terminów z zakresu budownictwa ogólnego i przemysłowego. Ma się on ukazać w tym roku.

Cena słownika uzależniona zostanie od nakładu (orientacyjna 23—25 rb.), toteż chętni proszeni są o jak najszybsze zgłaszanie liczby zamawianych egzemplarzy w Departamencie Nauki i Techniki. Adres: **232694, Wilno, ul. Jakszto 4/9. Tel: 61-16-42.**

W. ELENBERGAS

Jubileuszowe refleksje

4. Zbliżenia czyli kilka spotkań z „Wileńszczyzną"

Leonarda Klukowska

Wychowanka, a dziś już choreograf „Wileńszczyzny". Takie to dzieje. Niedawno jeszcze mogliśmy oglądać Leonardę na scenie. Teraz zza kulis będzie się bacznie przyglądała „swoim" tancerzom podczas jubileuszowych koncertów. Dyplomowanego choreografa ma więc „Wileńszczyzna".

— **Jak to się stało?**

— Dwa wydarzenia nastąpiły niemal jednocześnie: „Wileńszczyzna" i Wileńska Szkoła Kultury, specjalność choreografia.

— **Czy szkoła ta to wynik szczególnych zainteresowań tańcem?**

— Miałam 18 lat i trudno chyba mówić o sprecyzowanych zainteresowaniach. Po prostu lubiłam oglądać tańce. Szczerze mówiąc, poszłam na chybił trafił i zostałam przyjęta.

— **I trafiła pani dobrze.**

— Tak sądzę. Szkołę ukończyłam z wynikiem dobrym. Nauczyłam się podstaw ćwiczeń tańców ludowych, towarzyskich i innych rzeczy związanych z choreografią. Nie musiałam „odpracowywać" przewidzianego okresu i od razu mogłam zdawać egzaminy do konserwatorium w Kłajpedzie.

— **Konkurs?**

— Owszem, trzy osoby na miejsce. Ale wstąpiłam.

— **Po polskiej szkole. . .**

— Tak. Nie sądzę, żeby to było przeszkodą. Języka można się nauczyć. Trzeba się przełamać, ma się rozumieć — trochę uporu, no i pracy.

— **„Wileńszczyzna"?**

— Podczas nauki brałam udział niemal we wszystkich koncertach zespołu. Ponadto odbywałam praktykę w „Wileńszczyźnie" pod kierunkiem ówczesnego choreografa Danuty Mieczkowskiej.

— **Czy myślała pani, że ją zastąpi?**

— Myślałam, że po prostu będę pomagać, jeśli zaistnieje taka potrzeba. Po Konserwatorium pół roku prowadziłam kółka taneczne w DK w Kabiszkach. W jakimś sensie już wówczas upewniłam się, że zawód wybrałam jednak dobrze. Później tak się złożyło, że pan Mincewicz zaproponował mi powrót do zespołu, już w nowej roli.

— **Jest pani zadowolona?**

— Raczej tak, ale jest trudno. Nie chodzi o umiejętności zawodowe. Po prostu muszę się uczyć wyrozumiałości i. . . sprawiedliwości. Np., wyjazd zespołu za granicę. Kogo wytypować, jak postąpić, żeby nikogo nie skrzywdzić, żeby ominąć konflikty, aby zespół funkcjonował normalnie.

Bardzo często męczy mnie niepewność: czy zespół mnie aprobuje. Czasem znowu się wydaje, że jednak mam luki zawodowe, że brakuje mi talentu.

— **Uważam wobec tego, że posiada pani cenny dar. Zwątpienia w pracy twórczej są podobno prostą drogą do samokształcenia, do poszukiwań. Nie porzuci pani zespołu?**

— Raczej, nie.

— **Zbliża się jego 10-lecie.**

— Z tej okazji szykujemy nowy program. Dużo pracy. Tancerze — ludzie różni, zasadniczo pracują zmianowo, albo są studentami, chłopcy często już po wojsku. Ogólnie rzecz biorąc, cała grupa taneczna jest dobra, czują wszyscy bez wyjątku rytm, charakter tańca. Ale to ciężka praca fizyczna, którą jednak rekompensuje wspólne spędzenie wolnego czasu, wspólne imprezy, pomysły, no i przyjaźnie. . .

— **Czy pani tańczy?**

— W Lublinie najczęściej. . .

— ?

— Na kursie — studium dla instruktorów polonijnych zespołów z całego świata, już trzeci rok. Latem br. już kończę. Ale to w sumie tylko 3 miesiące bliskich kontaktów z muzyką taneczną różnych regionów Polski, z tradycjami kultury i, naturalnie, po kilkanaście godzin tańczenia. Kursy to bardzo cenna rzecz, dużo dają. Postawiłam np. mazur z polonezem — plon lubelski. „Jutrzenka" tańcy suity — kaszubską i lubelską — też rodem stamtąd.

Na zakończenie pobytu odbywają się pokazowe występy. Tańczyłam z Francuzem, Brazylijczykiem, Holendrem, oczywiście są to Polacy.

W tym roku mam egzaminy: z teorii, muszę też postawić „swój" taniec na jedną parę.

— **Chyba coś wileńskiego?**

— Naturalnie, w strojach wileńskich.

— **Życzę powodzenia.**

Rozmawiała
Halina JOTKIAŁŁO
Fot. W. Charin

Ekrany

LIETUWA — **„Tajemnicze zabójstwo"** (USA) o 11, 13, 17, 19, 21.

HELIOS — 1 sala — **„Imię Róży"** (Niemcy, Włochy, Francja) o 11, 13.30, 16, 18.30, 21. II sala — **„Błękitna laguna"** (USA, Ang. napisy lit.) o 10.45, 13, 15.30, 18, 20.20.

PERGALE — **„Trzej muszkieterowie"** (2 serie, Francja, Włochy) o 12, 16, 20.

WILNIUS — **„Rodzina"** (2 serie, Włochy, Francja) o 12, 14.40, 17.20, 20.

WINGIS — **„Kleszcz"** (2 serie, ZSRR) o 11, 13.30, 16, 18.30, 21.

LAZDYNAI — **„Rodzina"** (2 serie, Włochy, Francja) o 11.15, 20.30. **„Błękitna laguna"** (USA, Ang. napisy po lit.) o 13.45, 16, 18.15.

TAIKA — **„Elwira, władczyni ciemności"** (USA) o 13, 15, 17, 19, 21. 4, 5.V — **„No, poczekaj!"** (kreskówki) o 11.

AIDAS — **„Elwira, władczyni ciemności"** (USA) o 16, 18, 20.

DRAUGYSTE — **„Fałszywy pieniądz"** (ZSRR) o 13, 19. **„Hiszpańska aktorka — ministrowi Rosji"** (ZSRR,
o 15, 17, 21.

AUSZRA — „Sidła
(2 serie, Indie) o 10
16, 18.40, 21.20.

PLANETA — „Mój
Meggi" (USA) o 12.4
„Pożądany cel" (An
dorosłych) o 14.40, 2
znany Izrael" (ZSRR,
Izrael) o 18.30.

ADRIA — „Złotowło
ta twierdza" (USA).
3. V — o 16, 18, 20. 4, 5
o 14, 16, 18, 20.

TEWYNE — „Krótkie
cie II" (USA, video) —
14. „Spokojny John" o
20.

Telewizja

WTOREK, 30 KWIETNIA

Wilno

7.45 — Dzień dobry. 8.10 — Audycja z Paneweżysu. 8.30 — 01, 02, 03. 9.10 — Studio sportowe. 9.40 — Aktualności. 9.55 — Okno: wiadomości ze świata. 17.00 — Program CNN. 18.00 — Wiadomości. 18.10 — Przegląd krajowy. 19.10 — Wiadomości w jęz. polskim. 19.20 — Koncert muzyki fortepianowej. 19.50 — Słowo chrześcijanina. 20.00 — Dobranocka. 20.30 — Panorama. 21.00 — Wilno i wilnianie. 21.40 — Koncert. 22.00 — Brzeg. 23.00 — Wiadomości wieczorne (w jęz. lit. i ros.) 23.25 — Program CNN.

Warszawa

10.00 — Wiadomości poranne. 10.10 — Domowe przedszkole. 10.35 — To się może przydać. 10.00 — „Rashomon" — film. fab. prod. jap. 12.55 — Telegazeta. 13.00— 16.55 — Telewizja edukacyjna. 17.00 — Wiadomości. 17.10 — Video-Top. 17.20 — Dla dzieci: „Tik-Tak". 18.15 — Teleexpress. 18.35 — Laboratorium — roboty. 19.00 — „10 minut". 19.10 — Mistrzostwa świata w hokeju na lodzie. 20.15 — Dobranoc. 20.30 — Wiadomości. 21.05 — „Rashomon" — film. fab. prod. jap. 22.45 — Listy o gospodarce. 23.15 — Wiadomości wieczorne. 23.30 — „Warszawa dla Lwowa" (retransmisja koncertu). 0.30 — „Rozmowy intymne".

Moskwa I

6.30 — Poranek. 9.00 — Aktualny reportaż. 9.20 — Album liryczny. K. Skworcow. 9.45 — Godzina dla dzieci (z lekcją jęz. ang.) 10.45 — Tajemnice praskiego archiwum. 12.00 — TSN. 14.55 — Hokejowe mistrzostwa świata. 17.30 — Program artystyczno-dokumentalny „Kariera". 18.30 — Wiadomości ze świata. 18.45 — Kreskówka. 18.55 — Hokejowe mistrzostwa świata. 21.00 — Czas. 21.45 — WID: Pole cudów. 22.45 — Szerzej koło. Podczas przerwy — TSN.

Moskwa II

8.00 — Gimnastyka poranna. 8.15 — Film dok. 8.35, 9.35 — Geografia dla kl. 8. 9.05, 10.05 — Język francuski. 10.35, 11.35 — Historia dla kl. 7. 11.05 — Mama, tata i ja. 12.05 — Gimnastyka rytmiczna. 12.35 — Piłka nożna. 17.00 — Gwiazda poranna. 18.00 — Film dok. 18.55 — W świecie Straussa. 19.30 — W parlamencie Rosji. 19.45 — Film fab. „Melon". 20.45 — Dobranocka. 21.00 — Czas. 21.45 — Spojrzeć w okno. 22.40 — Film fab. „Inspektor Łosiew". Film II.

ŚRODA, 1 MAJA

Wilno

7.45 — Dzień dobry. 8.10 — Audycja z Paneweżysu. 8.30 — Wilno i wilnianie. 9.10 — Rozmawiają Bałtowie. 9.30 — Aktualności. 9.45 — Okno: wiadomości ze świata. 17.00 — Program CNN. 18.00 — Wiadomości. 18.10 — Przegląd krajowy. 19.00 — Wiadomości (w jęz. polskim). 19.10 — Aktualności gospodarcze. 19.40 — Koncert zespołu dziecięcego. 19.55 — Nasz elementarz. 20.00 — Dobranocka. 20.30 — Panorama. 21.00 — Fala odrodzenia. 21.45, 23.25 — Film fab. „Dakowie". 23.00 — Wiadomości wieczorne (w jęz. lit. i ros.). 23.50 — Program CNN.

Warszawa

10.00 — Program dnia. 10.05 „Kleks w kosmosie" (1) — film fab. prod. pol. 11.25 — „Kraina wody, wiatru i piasku" — film dok. 11.55 — Studio sport. 13.05 — Video-Top. 13.35 — Worldnet przedstawia na antenie „Jedynki". 15.05 — Zofia Kucówna. 15.45 — „Festiwal Chaplinowski" — film fab. prod. USA z 1938 r. 17.00 — Tele-Audio-Video. 17.30 — Magazyn katolicki. 17.55 — Eliminacje mistrzostw Europy w piłce nożnej: Irlandia—Polska. W przerwie meczu — Teleexpress. 20.00 — Wieczorynka. 20.30 — Wiadomości. 21.05 — „Dynastia" — serial prod. USA. 21.55 — „Polska z oddali". 22.05 — Telewizyjne początki Konrada Swinarskiego.

Moskwa I

8.00 — TSN. 8.20 — Filmy dok. 8.55 — Koncert. 9.55 — Moskwa. Plac Czerwony. Wiec z okazji Międzynarodowego Dnia Solidarności Ludzi Pracy. 11.00 — Na balu u Kopciuszka. 12.05 — Film fab. 13.05 — „Jezioro łabędzie". P. Czajkowskiego. 14.05 — Wiele głosów — jeden świat. 15.40 — Stopnie na Parnas. 16.55 — Klub Wesołych i Pomysłowych-91. 18.50 — Walt Disney przedstawia. 19.40 — Film fab.
— Czas. 22.00 — W ele
„Błękitny Płomyk". 21.5
Tańce, tańce, tańce.. P
Europy wśród zawodo
wykonawców. 0.30 — TS

Moskwa II

8.00 — Gimnastyka pora
8.15 — Koncert folkloru
skiego. 8.40 — Kreskówka
— Film dla dzieci. „W
przygoda". Odc. 1. 10.15
Koncert. 11.15 — Film
11.35 — Spektakl TV „S
sprawa". 12.35 — Melodie
dowe. 11.50 — Film dok.
— „Nie bój, się, jestem z
TV film fab. Odc. 1—2.
— Szkic TV „Miejsce
żone". 16.30 — Danilo i N
16.50 — Teatr, który
17.50 — Wieczór twórczy
ety N. Denisowa. 19.55 —
zmaitości. 20.00 — Dobrano
20.15 — Koncert. 20.30 —
zeum przy ul. Delegackiej
— Czas. 22.00 — Film
„Strzeżcie kobiety". Odc. 1—

CZWARTEK, 2 MAJA

Warszawa

10.00 — Wiadomości pora
ne. 10.10 — Domowe prz
szkole. 10.35 — „Sto lat" —
magazyn ubezpieczeń spo
nych. 10.55 — „Heroina"
— serial prod. ang. 17.00 —
Wiadomości. 17.10 — Dla m
dych widzów: „Kwant". 19
Transmisja uroczystej m
19.15 — Teleexpress. 19.2
Prawo prawa. 19.45 — P
że na Kresy. 20.15 — Dob
noc. 20.30 — Wiadomości. 21
„Heroina" (3) — serial pr
ang. 22.00 — „Pegaz". 2
— Program publicystycz
23.30 — Wiadomości wiecz
ne. 23.45 — Standardy ja
we.

Kalendarium

✱ Wtorek (30.IV) jest
dniem 1991 r. Do końca ro
— 245 dni.

✱ Znak Zodiaku — Byk.

✱ Imieniny: Katarzyny, L
wika, Mariana.

✱ Wschód słońca — 5.44, za
chód — 20.51. Długość dnia —
15 godz. 07 min.

Pogoda

Litewska Służba Hydrom
orologiczna przewiduje na 3
kwietnia zachmurzenie zmi
krótkotrwałe opady. Wiatr p
łudniowy, umiarkowany. Tem
peratura 11—16 stopni.

W ciągu następnych dwóch d
krótkotrwałe opady, temperatu
ra w nocy 2—7 stopni, w dzień
10—15 stopni.

Wyrazy głębokiego współ
czucia z powodu tragicznej
śmierci nieodżałowanego
członka zespołu kochanego
Edka TRUSEWICZA
Rodzinie i Bliskim skład
Polskie Studio Teatraln
przy Klubie Medyków.

HOROSKOP
pod jaką gwiazdą urodziłeś się

KTO URODZIŁ SIĘ 30 KWIETNIA

Pewny siebie — z wiekiem przejawia się coraz większe poczucie własnej godności.

Okazuje nieraz duże zdolności intelektualne, zwłaszcza w kierunku nauk ścisłych i prawniczych. Jest to umysł bardzo giętki, pojętny. Przywiązany do ogniska domowego i rodziny.

Wadą tych urodzin jest zbytnie pobłażanie sobie i brak hamulca w dążeniu do zadowolenia swych zmysłów. Grozi mu ściągnięcie na siebie jakiegoś niepowodzenia życiowego, do czego zwłaszcza mogą się przyczynić jego miłostki.

Jak wychować takie dziecko: przede wszystkim należy przyzwyczajać je do umiarkowania służąc w tym własnym przykładem. Okazywana przez dziecko wierność lub obojętność sugeruje potrzebę przyzwyczajania go do ćwiczeń gimnastycznych rozwijających dobre samopoczucie i potęgujących zdrowie organizmu.

Siły życiowe człowieka tak urodzonego są bardzo duże, żyje długo, cieszy się dobrym zdrowiem i może dojść do majątku. Odnosi się to zwłaszcza do osób urodzonych o wschodzie słońca.

SPRZEDAJĘ
kartki „Superbank".

Zgłaszać się: w dni pracy od godz. 18, tel. 22-90-67 w Wilnie.

Przyjmę w gościnę dwóch Polaków na miesiąc. Możliwość pracy na budowie b. dobrze płatnej. Wyślę zaproszenie.

Janusz WOJNOWSKI
87-100 Toruń
ul. Narcyzowa 71

KURIER Wileński

Dziennik społeczno-polityczny Rady Najwyższej i Rządu Republiki Litewskiej. Ukazuje się od 1 lipca 1953 r.

Nasz adres: 232024, Wilno, ul. Subocz 5.

Indeks 67218

Cena 10 kop.

Zam nr 829
Nr rejestracji — 322.
Drukarnia „Wiltis".

TELEFONY:

Redaktor — 61-15-16, zastępcy redaktora, sekretarz odpowiedzialny — 61-38-34.

Działy: państwa i samorządu terenowego; ekonomiczny — 62-97-19; etyki, rodziny i prawa; szkolnictwa i młodzieży; literatury i sztuki; felietonów i sportu — 61-71-25; życia politycznego; listów — 22-37-38: życia wsi; korespondentów — 22-42-46; stołeczny oraz aktualności; handlu, usług i komunikacji — 61-15-16.

Redaktor
Zbigniew BALCEWICZ

OGŁOSZENIA ORAZ REKLAMY PRZYJMUJEMY przy ul. Subocz 5 **(tel. 61-68-81)** od godz. 9 do 17.